AHMET BÂDİ

RİYÂZ-I BELDE-İ EDİRNE

- EDİRNE ŞEHRİ BAHÇELERİ -

(EDİRNE ŞEHRİ TARİHİ)

CİLT-I

Osmanlıcadan Çeviren :

Yrd. Doç. Dr. Ratip KAZANCIGİL

RAVZA-T-UL MESÂCİD-İ ŞERİFE DER EDİRNE
EDİRNE MESCİTLERİ BAHÇESİ

Edirne'de sağlam ve harap 164 Mescit vardır. Bunların durumları aşağıya çıkartılmıştır:

1- KASIM PAŞA MESCİDİ:

Cedit Kasım Paşa mahallesinde Kapılı (veya kuyulu) sokağında yirmi beşinci numaradadır.

Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır. Yapdıran, (H:939-M:1532) vefat etmiş ve Gelibolu'da gömülüdür.

2- HADIM ŞEHABETTİN PAŞA MESCİDİ:

Şehabeddin paşa (Arasta yakını) mahallesinde Şehabettin paşa sokağında beş numaradadır.

Hadım Şehabeddin paşa tarafından (H:840-M:1436) tarihinde yapdırılmış olup çatısı ahşap ve bir minarelidir.

Halk arasında Kirazlı câmi denir. Kapısı üstündeki mermer levhada Şöyle yazılıdır.

ŞAHABETTİN PAŞA MESCİDİ KİTABESİ:
Essi hâzel mescid-el mubarek
fi eyyam-ı sultan Murat han
Hacı Şerafettin bin Abdullah
Tarih sene Erbain ve semanimiete H:840-M:1436

Yapdıran, Endurunda eğitim görmüş (H:843-M:1439) da sahiller koruyucusu, sonra Rumeli beyberbeyisi ve (H:847-M:1443) de vezir olup (H:857-M:1453) de ayrılıp emekli olmuş iken vefat etmiş olan ak ağalarından Hadım Şahabettin paşadır.

Bilginler ve Şeyhler arasında yazılacak olan Dâr-ül Hadis Müderrisi (Hocası) solak Zâde Ramazan Efendi, bu mescidin mihrabı sırtında gömülüdür.

3- FAZLULLAH PAŞA MESCİDİ:

Fazlullah, öbür adı Feyzullah paşa mahallesinde Feyzullah Paşa Câmi'i sokağında on beşinci numaradadır.

Fazlullah paşanın yaptırdığı bu mescidin çatısı ahşaptır ve bir minaresi vardır. Yaptıranın kimliği Edirne'de gömülü bulunan vezirler arasında yazılmıştır.

4- ŞAH MELEK PAŞA MESCİDİ:

Hücerat-ı Şah Melek mahallesinde, Şah Melek çıkmazında on numaradadır.

Şah Melek Paşanın yaptırmış olduğu bu mescidin çatısı ahşap ve haraptır. Yapdıran, Mihal köprüsü başındaki cami'i alanında gömülüdür.

ŞAH MELEK PAŞA KİTABESİ

Ye'müru hâzel mescid-i fi eyamm-i devlet-i sultan
Murat han ibn-i Muhammed hullide mülkühu ve minnetuhû ve
amera Şah Melek bin Şâzi takabbel-Allah-ulkerim-Minhü
âmin Tariha Şehri Remezan seneti isneteyni ve selasine ve semanemie.
H:832-M:1429 Isneteyn :2 Selasin :30 Semanimie :800 = 832

5- ZEN-İ SARICA PAŞA MESCİDİ:

Zen-i Sarıca paşa mahallesinde, Dâmat çeşmesi sokağında sekiz numaradadır.

Sarıca Paşa hanımı tarafından yapdırılmış olan bu mescidin çatısı ahşap olup bir minaresi vardır.

6- HASAN PAŞA MESCİDİ:

Hasan Paşa mahallesinde Has Fırın caddesinde yirmi yedinci numaradadır.

Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır. Yıkılan çatısını muytab Hacı Arif Ağa adındaki kişi (H:1200-M:1785) senesinde yeniden yaptırmıştır.

İlk yaptıranın (H:830-M:1426) tarihinde vefat eden ve Ehmal paşa camiini yaptırmış olan kişi olması kuvvetle muhtemeldir (olasıdır).

7- NİŞANCI PAŞA MESCİDİ:

Nişancı Paşa mahallesinde Gül Bahçesi sokağındadır.

Nişancı Mehmet paşanın yapdırmış olduğu bu mescidin çatısı ahşap olup bir minaresi vardır. (H:1295-M:1878) Rus istilasında yıkılmış olduğu için (H:1305-M:1887) yılında ahşap olarak yeniden yaptırılmıştır.

8- REMEZAN PAŞA MESCİDİ:

Muradiye mahallesinde Ali Ağa caddesinde ikinci numaradadır

Çatısı ahşap olan bu mescid Ramezan paşa tarafından yaptırılmıştır.

9- ZEN-İ İBRAHİM PAŞA MESCİDİ:

Zen-i İbrahim Paşa mahallesinde Zincirli Kuyu sokağında kırk altıncı numarada Câmi sahibi ibrahim paşanın hanımı Hundi hatun tarafından yaptırılmış olan bu mescidin çatısı ahşap olup bir minaresi vardır.

10- ŞEHABEDDİN PAŞA MESCİDİ:

Şehabeddin paşa (Fil hamamı yakınında) mahallesi Saraçhane Köprüsü caddesinde altmış yedinci numaradadır.

Çatısı ahşaptan idi. (H:1294-M:1877) istilasında yıkılıp arsa haline dönmüştür. Yapdıranın, Kirazlı cami adıyla tanınan bir mescidi daha vardır.

11- ALİ PAŞA MESCİDİ:

Ali Paşa çarşısı yakınında ve dışında elli ikinci numaradadır.

Eski sadrazam Semiz Ali paşanın Yaptırmış olduğu bu mescidin çatısı ahşaptır.

Kış mevsiminde abdest almak için ateşle ısınan muslukları vardır.

Ali Paşa çarşısında İslam kalmadığı için yıkılmaya yüz tutmuş olup ibadete kapalıdır.

12- ES'AT PAŞA MESCİDİ:

Tahmis yakınında Tahmis sokağında ikinci numaradadır. Ayaş müftisi Zâde Es'at Muhlis paşa tarafından (H:1243-M:1827) tarihinde yaptırılmıştır.

Çatısı ahşap olduğu için (H:1272-M:1855) senesinde yanıp arsa haline dönüşmüştür. Yapdıranın kimliği Edirne valileri arasında yazılmıştır.

13- RÜSTEM PAŞA MESCİDİ (ŞADIRVAN ÜSTÜ MESCİDİ):

Muytaplarda (Keçecilerde) iki kapılı Han karşısında Rüstem paşa hanı içinde avlu ortasındaki Şadırvanın üstüne yapılmıştır.

Çatısı ahşaptan olup kurşun kaplı idi. Adı geçen han odalarının büyük bir kısmı yabancılar eline geçmiş ve İslam elinde bulunanlarının kiracıları da Müslüman olmayanlardan olduğu için adı geçen mescid kullanılmaz olmuştur.

(H:1295-M:1878) Rus istilasında handa oturanlar tarafından yıkılmıştır. Edirne'de, altı Şadırvan üstü cami denilen, bu mescid idi.

14- HAZİNEDAR SİNAN BEY MESCİDİ:

Hazinedar Sinan Bey mahallesinde Hazinedar Sinan Bey cami'i sokağında on birinci numaradadır.

Çatısı ahşaptandır. Yapılış tarihi bulunamamıştır.

15- YAHYA BEY MESCİDİ:

Yahya Bey mahallasinde Yahya Bey Câmi'i sokağında üçüncü numaradadır.

Şair Yahya Bey tarafından (H:985-M:1577) tarihinde yaptırılmış olup Çatısı kubbe ve bir minarelidir. Tamamlanmasına Şekayik mütercimi (çevirmeni) Mecdi Şu tarihi demiştir:

YAHYA BEY MESCİDİ TARİHİ:
Sahib-ül hayr yâni yahya bey
Kıldı bu mescid-i şerifi bina
Yapdı anınla dâr-ı ahiretin
Kıldı cenette kendüye Me'vâ
Dedi târihini anın mescidî
Mescidi hûb ve mecmâ-i âli H:985-M:1577

Yaptıranın kimliği (Kızanlık Şairleri) arasında yazılmıştır. Mihrabı önünde kandiye Valisi Mehmet Paşa gömülüdür.

16- KUBUZCU ALİ BEY MESCİDİ:

Kubuzcu Ali Bey Mahallesinde Asmalı sokakta on dördüncü numaradadır.

Çatısı ahşapdan olduğu için (H:1294-M:1877) Rus istilasında yıkılıp arsa haline dönmüştür.

17- ALİ BEY MESCİDİ:

Medrese-i Ali Bey mahallesinde Ali Bey Câmi'i sokağında yedinci numaradadır.

Mustafa oğlu İbrahim adındaki hayırsever tarafından (H:904-M:1498) tarihinde yaptırılmış olup Ali Bey cami'i adıyla tanınmaktadır.

Çatısı ahşaptandır ve bir minaresi vardır. Kapısı üstündeki mermer levhada şu yazı vardır:

MEDRESE ALİ BEY MESCİDİ KİTABESİ:

Bena hâzel mescid-ül mubarek
İbrahim bin Mustafa hasbeten lillah
Târih fi sene erbaa ve tis mie

Bu yazı kapısı üstünde iken halk Ali Bey cami'i demekden geri durmaz !

Şerbettar Hamza Bey mahallesinde Kasım Paşa Câmi'i sokağında on birinci numaradadır.

Çatısı ahşap olup güzel bir minaresi vardır. Birçok vakfı olduğu halde bakılmayıp yıkılmış ve yapısından eser kalmamıştır.

Yaptıran, (H:864-M:1459) tarihinde Amasya-Tokat (Rumiye-i sugra) valisi iken orada vefat etmiştir.

19- RAKKAS ALİ BEY MESCİDİ:

Rakkas Ali Bey mahallesinde Altûni Zâde sokağında kırk dokuzuncu numaradadır.

Rakkas Ali Bey tarafından yaptırılan mescit, tabutlu câmi'i adıyla tanınmıştır. Çatısı ahşaptır.

20- MİRAHUR ALİ BEY (PARMAKLI) MESCİDİ:

Mirahur Ayas Bey mahallesinde Berkuk Ağa Mescidi sokağında yirmi dördüncü numaradır.

(H:1016-M:1607) tarihinde vefat eden Mirahur Ayas Bey tarafından yaptırılmış olup (parmaklı mescit) adıyla tanınmıştır. (H:1295-M:1878) istilasında yıkılmıştır.

21- UMUR BEY MESCİDİ:

Umurbey mahallesinde Menzil Ahırı caddesinde otuz dördüncü numaradadır.

Timurtaş paşa Zâde Umurbey tarafından yaptırılmıştır.

Bitişiğindeki türbe nedeniyle (türbe baba) câmi'i diye anılan bu mescidin çatısı ahşaptır.

22- SİNAN BEY MESCİDİ:

Sinan Bey mahallesinde Ak mescid caddesinde sekseninci numaradadır.

Sinan Bey adlı kişi tarafından yaptırılmış olup Ak mescid adıyla bilinmektedir. çatısı ise de çevresini Hıristiyanlar istila etmiş olduğundan harab olup arsa haline gelmiştir. Bir minaresi vardır.

23- ÖMER BEY MESCİDİ:

Emir Şah mahallesinde Bağcı (veya yağcı) sokağında yirmi dördüncü numaradadır.

Ömer Bey adında bir hayır sever tarafından yapdırılmış olup hâlen haraptır.

24- BEDEVİ ZÂDE AHMET MESCİDİ (ALACA CAMİ):

Has Murat mahallesinde Alaca Câmi'i sokağında Bedevi Zâde Ahmet Bey tarafından yaptırılmıştır.

Alaca cami adıyla tanınır. Çatısı ahşaptan olup bir minaresi vardır.

25- İBRAHİM PAŞA MESCİDİ:

Abacılar başında Üç Şerefeli Câmi'i caddesinde on ikinci numaradadır.

Gazi İbrahim Bey adlı kişi tarafından (H:814-M:1411) tarihinde yaptırılmıştır.

Edirne'de Müslümanlar tarafından yaptırılmış olan kutsal mâbetlerin en eskisidir. Kapısı üstündeki mermerde şunlar yazılıdır:

KİTABE
ilâhi menzilini cennet eyle
Ana lutf-u Keremden rahmet eyle
Cemalinle müşerref eyle anı
Ana huriler ile sohbet eyle.

Tarih (H:814-M:1411) (H:1314-M:1896) Remezan başlangıcında tamir edilmiştir. Çatısı bir kubbelidir.

26- VİZE ÇELEBİ MESCİDİ:

Vize Çelebi mahallesinde Uzun Kaldırım caddesinde seksen ikinci numaradadır. Vize Çelebi adlı kişi tarafından yaptırılmıştır.

Bitişiğindeki büyük çeşmenin adına uyularak iki lüleli câmi'i de denir.

Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır. Ünlü Şâir Hayali Bey, bu mescit alanındaki çeşme bitişiğinde gömülüdür.

Edirne defter-i hâkani kaleminde gördüğüm haremeyn-i Şerefeyn mesakkafat defterinde bu mahallenin eski adı "Hayâli Vize Çelebi" olarak yazılmış idi.

27- KAYA ÇELEBİ MESCİDİ:

Süpürgeciler mahallesinde Süpürgeciler caddesinde yirmi sekizinci numaradadır.

Kaya Çelebi adındaki kişi tarafından çatısı kubbe olarak yaptırılmıştır. Minaresi yıkıktır. Hâlen terkedilmiş durumdadır.

28- ÇENE (VEYA ÇEKE) EFENDİ MESCİDİ:

Orta Karaağaç mahallesinde Mescid sokağında ikinci numaradadır.

Sultan III. Murat dönemi bilginleri sırasında kimliği yazılı olan İpsalalı Mahmut oğlu Mehmet çene (veya çeke) tarafından yaptırılmış olup halen boş arsa halindedir. Çatısı ahşaptan imiş.

29- HOCA ÖMER (HACI ÖMER) MESCİDİ:

Hacı Ömer mahallesinde Mektep sokağında Hoca Ömer efendi adındaki kişi tarafından ahşap olarak yaptırılmıştır. Yedinci numarada olan mescit, Kaleiçinde kafes kapı yakınında olup arsa durumundadır.

Doğru adı Hoca Ömer mescididir. Yanlış olarak Hacı Ömer denilmiştir.

30- YAHŞİ FAKİH MESCİDİ:

Kaleiçinde eskiden Yahşi Fakih, sonradan Hristos mahallesinde Balıkpazarı caddesinde altmış altıncı numaradadır.

Çuhacılar hamamı bitişiğindeki bu mescid, fetihten sonra Yahşi Fakih adlı kişi tarafından yaptırılmıştır.

Zamanla harab olmuştur. Arsanın bugün bilardo salonunun bulunduğu yer olduğu araştırılıp doğrulanmıştır.

31- VELED-İ VELİDDİN MESCİDİ:

Veled-i Veliddin mahallesinde, Veled-i Veliddin Mescidi sokağında üçüncü numarada olup çatısı ahşap ve haraptır. Yaptıranın, Veliyüddin Zâde Şair Ahmet paşa olduğu zannolunur.

32- MOLLA FAHREDDİN MESCİDİ:

Molla Fahreddin mahallesinde Hacı Şakir Bey sokağında sekizinci numaradadır.

Çatısı ahşap ve haraptır. Yaptıran, (H:873-M:1468) tarihinde vefat Edip Da'r-ül Hadis Câmiinin mihrabı önünde gömülü bulunan Fahreddin-i Acemidir. Kimliği, Şeyh-ül İslamlar sırasında yazılıdır.

33- HAYREDDİN MESCİDİ:

Çizmeciler çarşısında Postahane sokağında elli dördüncü numaradadır.

Hayreddin Zâde Ahmet Efendi tarafından yaptırılmış olup babasının adıyla (Hayrettin mescidi) olarak tanınır.

Bu mescit, (H:1243-M:1827) büyük yangında yanmıştır. Ayni yıl Kethudâ-i ser bevvâbin (kapıcılar baş sorumlusu) Osman Nuri Ağa tarafından yeniden yaptırılmış olup, kapısı üstündeki mermer levhada Şu manzum metin yazılıdır.

HAYREDDİN MESCİDİ KİTABESİ

Hazreti PADİŞAH hami'i din-ü dünya
Yâni sultân-ı selâtin-i cihan Mahmut han
Bâis-i hayr-ı dua olmak için bendeleri
Nice viraneleri eylediler âbâdân
Yâni vâli-i merâhim Şeyh Es'at paşa
Kıldı inşa nice hayrat bi avn-i yezdân
Kethudası dahi ol âsâf-ul Şânın
Kıldı izhar ubudiyet ihlası ayân
Sahib-i hayr ser bevvabin
Yani Osman ağa mümtâz-ı cemi'i akran
Sarf-ı hayrata edip cümle nükud-u fikri
Eser-i mahbub-u Hudaya olup ez cân-ı revan
İşte Şehr içre Şehîr mescid-i Hayreddin kim
Mesken-i ehl-i salat olmuş idi nice zeman
Yandı mescid dahi ihrak olucak sûki Şehir
Dîl-i firkatzede âşık gibi oldu viran
Yapdı âlâ dahi râna hele ol günden
Oldu bâ lûtf-u hudâ bâni-i sâni ey can
Dedim itmamına bu mısrâı ZEKİ
Yaptı âla bu güzel mâbedi Nûr-i Osman

34- HACI BEDREDDİN MESCİDİ:

Kaleiçinde eskiden Hacı Bedreddin, halen Ermeni Panaiye mahallesinde çuhacılar Fırın sokağında yirmi sekizinci numarada olan Hacı Bedreddin mescidi Şimdi arsa halindedir.

35- HABBAZ (FIRINCI) MUHİTTİN MESCİDİ:

Kaleiçinde Panaiye mahallesinde Tavuk Kapısı sokağında ikinci numaradadır.

Tavuk kapısı sokağının sağındaki köşede bulunan bakkal dükkânının bitişiğinde ve dükkânın taş mağazası üstünde sekiz on basamak taş merdiven ile çıkılan bir mescid olup çatısı ahşaptandır.

Harap haldedir. Yirmi Ağustos (H:1321-M:1903) yılındaki yangın felaketinde yanmıştır.

36- VELİYÜDDİN MESCİDİ:

Eskiden Mevlânâ Veliddin, Şimdi Metropolit adı verilmiş olan mahallede Metropolit Kilisesi caddesinde üçüncü numaradadır.

Çatısı ahşaptandır. Bu mescide, Fahr-el mevali-ül izam İslam Zâde Abd-ül Baki Efendi (H:1228-M:1813) senesinde minber koydurularak cami'e çevirtmiştir.

Bu, vakıflar muhasebe defterinde böylece yazılıdır.

Veliyiddin Efendi, Bursa'da gömülü olan Şâir Ahmet paşanın babasıdır. Mescit, halen arsa halinde haraptır.

37- MAHMUT AĞA MESCİDİ:

Mahmut Ağa mahallesinde Soğuk çeşme caddesinde on dördüncü numaradadır. (H:863-M:1458) tarihinde Mahmut Ağa adındaki kişi tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşaptandır ve bir minaresi vardır. Kapısı üstündeki mermer levhada şunlar yazılıdır.

ARAPÇA METNİN ÖZET ÇEVİRİSİ

Bu güzel yapı konstantini
fatihi büyük sultan fatih
Mehmet han döneminde
Mahmut el emir el fakir
tarafından yapıldı.
Tarihen (Hayır bina)

Yaptıranın, II. Bayezid döneminde vefat eden mîr-i alem Gazi Mahmut Ağa olduğu zannolunmuştur.

38- İSMAİL AĞA MESCİDİ:

İsmail Ağa mahallesinde, Selçuk Hatun cami'i sokağında on üçüncü numaradadır.

Çatısı kubbe ve bir minaresi olan mescid İsmail Ağa adında bir kişi tarafından yaptırılmıştır.

39- ÇAKIR AĞA MESCİDİ:

Çakır Ağa mahallesinde Saraçhane Köprüsü caddesinde dördüncü numaradadır.

Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır.

Yaptıran, Fatih dönemi ileri gelenlerinden olup Üsküpde ve başka altı yerde mescidinin olduğu Sicil-li Osmâni'de yazıldır.

40- TAFTİN AĞA MESCİDİ:

Taftin Ağa mahallesinde Taftin Ağa cami'i sokağında birinci numaradadır. Çatısı ahşaptandır.

41- ARİF AĞA MESCİDİ:

Arif Ağa mahallesinde Salı Tekgesi sokağında yirmi dördüncü numarada olup Çatısı kubbe ve bir minarelidir.

42- TARPUŞİ ? MEHMET AĞA MESCİDİ:

Balaban Paşa mahallesinde Yemiş iskelesi caddesinde yirmi yedinci numaradadır.
Kapısı Yemiş İskelesi caddesinde ve arsası köprü bitişiğinde olup boştur.

43- BERKUK AĞA MESCİDİ:

Berkuk Ağa mahallesinde, Berkuk Ağa Mescidi sokağında onuncu numaradadır.
Çatısı ahşaptan olup Da'r-ül Hadis müderrisi Emir Çelebi mescidin mihrabı önünde gömülüdür.

44- HACI HASAN AĞA MESCİDİ:

Naip Çelebi mahallesinde Câmi'i Şerif sokağında birinci numaradadır.
Kızıl mescit adıyla tanınır. Çatısı ahşap olup bir minarelidir.
(H:1294-M:1877) Rus istilasında tamamen yıkılmıştır. Halen buraları Hıristiyanlar eline geçtiğinden sonradan Naip Çelebi mahallesi adı İslam'a, Kızıl mescid mahallesi adı da Hıristiyan milletine verilmiştir.

45- HACI EMİN AĞA MESCİDİ:

Un Kapanı civarında Abacılar Başı caddesinde sekseninci numaradadır.
Ali paşa çarşısının iyneciler kapısı yakınıdaki nalbur esnaf tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşaptandır.

46- KÜRT HOCA MESCİDİ:

Kürt Hoca mahallesinde, Kürt Hoca Câmi'i sokağında altıncı numaradadır. Çatısı ahşaptan olup bir minaresi vardır.

Zindan altında Tatar han kabristanında (El makam) adlı kutsal yerdeki bir kabir taşında;
[Mehmet bin Abdurrahman bin İbrahim el Şehir be Kürt hoca] ibaresi yazılıdır.
Bu taş sahibinin, (H:827-M:1423) tarihinde vefat eden fetavayi bezzaziye sahibi mevlâna (Hafiz-eddin Mehmet Bin Mehmet El Kürdi)'nin babası olup adı geçen kabre yakın oluşundan bu eserin yazarı (Ahmet Badi Efendinin kendisi) bu mescidin onlar tarafından yaptırılmış olduğu zannındayım.

47- GAZİ HOCA MESCİDİ:

Gazi Hoca mahallesinde Tütünsüz Tekgesi sokağında yirmi birinci numaradadır.
Gazi hoca Rüstem tarafından yaptırılmıştır.

48- MÂRUF HOCA MESCİDİ:

Mâruf Hoca mahallesinde imâret caddesinde elli üçüncü numaradadır.
Vakıflar muhasebe defterinde mâruf Hoca, ve ismi kadı Ahmet Efendi olarak yazılmış olan kişinin yaptırdığı mescidin çatısı ahşaptan idiyse de, halen arsadır.

49- MÜ'MİN HOCA MESCİDİ:

Mümin Hoca mahallesinde Tahtalı Câmi sokağında yirmi yedinci numaradadır.
Mü'min Hoca tarafından ahşap olarak yaptırılmış olup Tahtalı câmi adıyla tanınmıştır. (H:1294-M:1877) istilasında yıkılmış olup halen arsadır.

50- HOCA HAYREDDİN MESCİDİ:

Mahmut Ağa mahallesinde Kayış Ahmet sokağında altıncı numaradadır.

Çatısı ahşap olarak yaptırılmış olup uzun yıllardan beri arsadır.

Yapdıran, Fatih Sultan Mehmet'e hocalık etmiş olup, (H:883-M:1478) de vefat etmiştir.

İstanbul'da Un Kapanında üç mihraplı denilen mescid ile bir medresesi vardır. Güzel yazı yazmakta olduğu Künh-ül Ahbar'da yazılmaktadır.

51- HOVACEGİ (HOCAKİ) MESCİDİ:

Hovacegi mahallesinde Hovaceği Câmi'i sokağında yirmi beşinci numaradadır.

Bezesten hovacegilerinden bir kişinin yaptırmış olduğu bu mescit bir kubbe ve bir minarelidir.

52- HOCA BÂLİ MESCİDİ:

Hoca Bâli mahallesinde Hanım Oğlu sokağında birinci numaradadır.

Tüccarlardan Hoca Bâli adındaki bir kişi tarafından yaptırılmış olan bu mescidin Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır.

Bilginler sırasında kimliği yazılı olan Mülteka yorumcusu Osman Vahdeti, Edirne'ye geldiğinde bu mescidin odasında kalmış ve mihrabı önündeki çeşmeyi yaptırmış olduğu söylenir.

53- HOCA İSHAK MESCİDİ:

Noktacı Zâde mahallesinde Ağa Hamam caddesinde otuz beşinci numarada olup Hoca İshak Efendi tarafından yaptırılmıştır.

54- HOCA SİYAH MESCİDİ:

Kaleiçinde eskiden Hoca İshak, sonradan Aya Nikola adı verilen mahallede Direkli Câmi sokağında ikinci numarada olup kiliseden çevrilmedir.

Yapdıranın, Fatih döneminde sekiz sene Şeyh-ül islamlık edip (H:901-M:1495) senesinde vefat eden mevlana Alaaddin Ali-i Arabî olması zannolunur. Trabzon'da da bu ad ile bilinen mahalle ile kiliseden çevrilme bir mescit vardır. Eski adı Sefuzari kilisedir.

55- HOCA BAYEZİD MESCİDİ:

Kaleiçinde Tahtakale caddesinde yirminci numaradadır. Zamanla Müslümanların orayı boşaltması sonunda yıkılmış ve arsası, demir direk bakkalı ile yağhanesi arsalarıyla birleştirilmiştir. Yahudiler tarafından divar içine alınıp kullanılmakta olduğu hükümet tarafından haber alınıp yasaklanmıştır. Halen arsa halindedir.

56- HACI İSLAM MESCİDİ:

Hacı İslam mahallesinde Hacı İslam mescidi sokağında dokuzuncu numaradadır.

Hacı İslam Bey tarafından yaptırılmış olan mescidin çatısı ahşap olup bir minaresi vardır.

57- HACI SAFA MESCİDİ:

Hacı Safa mahallesinde Tahmis sokağında yirminci numaradadır. Çatısı ahşaptandır. (H:1312-M:1894) tarihinde Vakıflar idaresi tarafından tamir edilmiştir.

58- HACI HASAN MESCİDİ:

Arasta yakınındaki Şehabeddin paşa mahallesinde Hacı Hasan mescidi sokağında on beşinci numaradadır. Çatısı ahşap olup bir minaresi vardır. Vakıflar muhasebe defterinde, yaptıranın adı Aya Hasan Şeklinde yazılıdır.

59- HACI MERCİMEK MESCİDİ:

Hacı Mercimek mahallesinde Hacı Mercimek Câmi sokağında yirminci numaradadır.

Çatısı ahşaptan olup bir minaresi vardır. Yazlık kısmında Deli Mehmet adında bir fakir oturduğu için bir aralık deli Mehmet câmi de denmişti.

(H:1275-M:1858) tarihinde bir gece çatısı yıkılmış, minaresi de (H:1298-M:1880) tarihinde İslam cemaatı tarafından yıktırılarak Şerefesi kalıntısı Kunduk Osman mescidine verilmiş, geri kalanı isteklisine satıldığından, yeri arsa olarak kalmıştır.

Kadılardan mevlâna Remezan Efendi bu mescit alanında gömülüdür. Kendisinin nâmı kuşakçı zâdedir.

60- HACI DOĞAN MESCİDİ:

Kaleiçinde eskiden Hacı Doğan, sonradan Ermeniyan Aya İstirati mahallesi, Aya İstirati kilisesi sokağında kırk beşinci numarada, Tunç Kaldırım denen yerdedir.

Vakıflar muhasebesi defterine göre zaviyedir.

Çatısı kubbe olup bir minaresi vardır. Zaman içinde çatısı yıkılıp divarları kalmıştır.

Bu mahallede, adı geçenin arsa halinde kalmış bir de medresesi vardır ki, medreseler arasında yazılmıştır. Bu mescidin vakıfları arasında, yeni saray yakınında bulunan genişçe bir arazinin geliri horozluda yeniden yapılan Hâmidi sanayi mektebine bağlanmıştır. Mescidi yaptıranın bu mahallede medrese arsası vardır.

61- HACI YÂKUP MESCİDİ:

Tahtakalede Manyas kapısı civarında Hacı Yâkup mahallesinde Simonaci sokağında yirminci numaradadır.

Çatısı kubbe olup bir minaresi vardır (H:1262-M:1845) senesindeki tahtakale yangınında içine ateş sıçrayıp ahşap kısımları yanmış ve harap halde kalmışdır.

Yakınında İslam da kalmamış olduğundan (H:1284-M:1867) senesinde Vâli Hurşit Paşa tarafından verilen izin üzerine yıktırılarak arsasına tüccardan Şimonaçi adlı Yahudi tarafından divar çevrilip karşısındaki evine bahçe yapılmıştır.

62- HOCA HOŞKADEM MESCİDİ:

Hoca Hoşkadem mahallesinde Nâzır Mustafa sokağında yedinci numaradadır. Hayır sahiplerinden Hoca Hoşkadem tarafından yaptırılmıştır.

63- HAFIZ AHMET MESCİDİ:

Hafız Ahmet mahallesinde Güzelcebaba sokağında yirmi birinci numarada olup Çatısı ahşapdandır ve bir minaresi vardır.

64- HADIM BALABAN MESCİDİ:

Hadım Balaban mahallesinde, Hatice Sultan Sarayı sokağında ikinci numaradadır ki, çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

65- HADIM BALABAN MESCİDİ:

Hadım Firuz mahallesinde Oruç bakkalı sokağında otuzuncu numarada olan bu mescit yıkılmış olup, halen arsa durumundadır.

66- HADIM TİMURTAŞ MESCİDİ:

Hadım Timurtaş mahallesinde Orta sokakta ikinci numarada olup Hadım Timurtaş tarafından yaptırılmıştır.

67- YAYA TİMURTAŞ MESCİDİ:

Baba Timurtaş mahallesinde Arpa Kervan sokağında Yaya Timurtaş tarafından yıktırılmışdır.

68- BABA TİMURTAŞ MESCİDİ:

Baba Timurtaş mahallesinde Timurtaş Mescidi sokağında birinci numaradadır.

Baba Timurtaş adlı kişi tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdandır. (H:845-M:1441) tarihinde vefat eden yaptırıcısı ile ünlü hattatlardan Hafız Mehmet Ferid Efendi bu mescidin mihrabı önünde gömülüdür.

69- EMİRŞAH MESCİDİ:

Emir Şah mahallesinde Sultan Bayezid caddesinde otuz beşinci numarada olan bu mescit, Emir Şah adındaki bir kişi tarafından yaptırılmıştır.

Mescit, Sarı câmii adıyla tanınmaktadır. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

(H:1294-M:1877) istilasında harab olmuştur. Sonradan yaptırılan tâmirine Hulki Şu tarihi demiştir:

Tamir tarihi (H:1306-M:1888) Şairlerden Hafız Ruhsati bu mescit alanında gömülüdür.

EMİR ŞAH MESCİDİ TAMİR TARİHİ
Tarh edip bir noktayı Hulki ahâli sâ'yile
Bu ibâdetgâhı tâmir ettiler Allah için.

70- SEFERŞAH MESCİDİ:

Hacı Sarraf mahallesinde, Zincirli Kuyu caddesinde elli ikinci numaradadır.

Yıldırım Bayezid dönemi bilginlerinden olup (H:843-M:1439) tarihinde vefat eden Sefer Şah tarafından yaptırılmışdır.

Çatısı kubbe ve bir minareli ise de zaman içinde çatısı çökmüş ve minaresi (H:1298-M:1880) yılında İslam cemaatı tarafından yıktırılmıştır.

Minaresine Kaval denirdi. Şerefe kapısı içinden aşağı bakıldığı zaman aşağı kapısındaki kimse görünürdü.

71- DEVLET ŞAH MESCİDİ:

Begce mahallesinde Beylerbeyi sokağında otuz üçüncü numaradadır.

Çelebi Sultan Mehmet'in annesi ve Germiyan oğlu Yakup Beyin kız kardeşi (Devlet Şah Hatun) tarafından yaptırılmış olduğu, Edirne nüfus nâzırı Hüsnü Bey tarafından ifade edilmiştir ki, halen arsa durumundadır.

72- GÜLBAHAR HÂTUN MESCİDİ:

Gülbahar Hatun mahallesinde, Gülbahar Câmii sokağında sekizinci numaradadır.

Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır. Yaptıranın, Yavuz Sultan Selimin annesi olduğu söylenmektedir. Yapılışı (H:855-M:1451) yılındadır.

73- SELÇUK HÂTUN MESCİDİ:

Selçuk Hatun mahallesinde, Selçuk Hâtun Câmii sokağında on dördüncü numaradadır.

Çatısı ahşapdan olup (H:1295-M:1877) istilasında yıkılmıştır. Yaptıranın, Çelebi Sultan Mehmet'in kızı ve Karaca Paşanın hanımı olduğu söylenmektedir.

74- AŞÛBE HÂTUN MESCİDİ:

Karaca Ahmet mahallesinde, Ağa Hamamı Bakkalı sokağında dokuzuncu numaradadır. Çatısı Ahşap olup bir minaresi vardır.

75- BEZİRİ HÂTUN MESCİDİ:

Bezirci Hatun mahallesinde Camii Şerif sokağında yirminci numaradadır.

Şah Melek paşanın hanımı Bezirci Hatun tarafından yapılmış olup Gazi Mihal Bey câmii yakınındadır ve çatısı ahşaptandır. (H:1295-M:1877) senesinde tüfenkçi Şeyh Bekir Hoca tarafından nahşi dergâhı olarak kullanılmıştır.

76- BÜLBÜL HÂTUN MESCİDİ:

Bülbül Hatun mahallesinde Tarla sokağında on ikinci numaradadır.

Bülbül Hatun adındaki bir hayır sahibi tarafından ahşap olarak yaptırılmış olup zamanla yıkılmış ve arsa haline gelmiştir.

77- SİTTİ HÂTUN MESCİDİ:

Sitti Hatun mahallesinde, Abacı Başı sokağında on ikinci numaradadır.

Çatısı bir kubbe olup bir minaresi vardır. Yaptıranın, (H:932-M:1526) tarihinde vefat eden Alaaddin Ali Cemali'i zenbilli'nin kızı olduğu söylenmektedir. Haraba yüz tutmuştur.

78- ÖMER BABA MESCİDİ:

Gazi Hoca mahallesinde Ağaç Pazarı caddesinde yüz üçüncü numaradadır. Ataullah Efendi tarafından câmii olarak yaptırılmış olup hâlen Ömer Baba mescidi adını alan yerdir ki, çatısı ahşaptandır.

79- KIYAK BABA MESCİDİ:

Çokalca mahallesi Kıyak caddesinde elli birinci numaradadır.

Çatısı ahşaptadır. Zâviye olmak üzre yaptırıldığı vakıflar muhasebe defterinde yazılıdır.

80- HELVACI BABA MESCİDİ:

Derviş Abi mahallesinde Helvacı Câmii sokağında on altıncı numaradadır ki, çatısı ahşapdadır.

81- KÖSEÇ BALABAN MESCİDİ:

Köseç Balaban mahallesinde Şifa Hamamı sokağında kırk birinci numarada olup çatısı ahşaptandır.

Minaresi zamanla yıkıldığı için eski temel üzerine (H:1316-M:1900) tarihinde yeni bir minare yaptırılmıştır. Kurşunlu fırın camii de derler.

82- TURGUT BEZİRGAN MESCİDİ:

Turgut Bezirgân mahallesinde, Ayşekadın sokağında beşinci numaradadır. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

83- NİŞDOĞAN MESCİDİ:

Nişdoğan mahallesinde, Arasta sokağında dördüncü numarada olup çatısı ahşapdandır.

84- KUNDUK OSMAN MESCİDİ:

Kunduk Osman mahallesinde Karaağaç çeşmesi sokağında on dördüncü numarada olup çatısı ahşapdandır.

Minaresi (H:1165-M:1751) depreminde yıkılmıştır. Aradan bir asır geçdikden sonra, yakınıdaki Hacı Mercimek mescidi minaresinin cemaat-ı İslamiye tarafından yıktırılmasına karar alınmış olup Şerefesi bu Cami'e hediye edilmiş olduğundan bunun minaresi (H:1298-M:1880) senesinde yeniden yapılmıştır.

85- ABDURRAHMAN MESCİDİ:

Abdurrahman mahallesinde Abdurrahman Câmii sokağında onuncu numaradadır.

Yapdıran, kimliği kadılar sırasında yazılı olan Seyid Ali oğlu Abdurrahandır.

Mescid, (H:957-M:1550) yılında yaptırılmış olup Çatısı ahşapdandır ve bir minaresi vardır.

(H:1165-M:1751) depreminde harap olduğu için Vakfının nâzırı olan Şeyh-ül İslam Seyid Murtaza Efendi tarafından tamir ettirilip kapısı üstündeki mermer levhada şu metin yazılıdır. (H:1166-M:1752)

ABDURRAHMAN MESCİDİ TARİHİ

Sadr-ı Rûm merhum Fâzıl Abdurrahman benam
Kılmış idi bu mubârek mescidi muhkem bina
Zelzele mesned olunca bu ibadetgâh dahi
Ser be hâk-i secde olup ref'ini etti reca
Nâzım-ı vakf-i Şerif Şeyh-ül islam-ı enam
Mazhar-ı tevfik-i Hak Yâni ki seyit Murteza
Emri ile bir sad iftikâr-ı mal vakf ile
Bir bina yapdı ki hakka etdi tahsil-i rıza
Şes cihâtı hub olup tarihe imdat eyledi
Oldu tâmir ile nev bu mescid-i ahsen bina H:1166-M:1753

86- FANFAN MESCİDİ:

Muradiye mahallesinde Ağa Hamamı sokağında yirmi beşinci numaradadır.

Fanfan Hasan Ağa tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdandır ve haraba yüz tutmuşdur.

Yapdıran kişi, burnundan konuştuğu için bu ad ile ünlenmiştir.

81- KÖSEÇ BALABAN MESCİDİ:

Köseç Balaban mahallesinde Şifa Hamamı sokağında kırk birinci numarada olup çatısı ahşaptandır.

Minaresi zamanla yıkıldığı için eski temel üzerine (H:1316-M:1900) tarihinde yeni bir minare yaptırılmıştır. Kurşunlu fırın camii de derler.

82- TURGUT BEZİRGAN MESCİDİ:

Turgut Bezirgân mahallesinde, Ayşekadın sokağında beşinci numaradadır. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

83- NİŞDOĞAN MESCİDİ:

Nişdoğan mahallesinde, Arasta sokağında dördüncü numarada olup çatısı ahşapdandır.

84- KUNDUK OSMAN MESCİDİ:

Kunduk Osman mahallesinde Karaağaç çeşmesi sokağında on dördüncü numarada olup çatısı ahşapdandır.

Minaresi (H:1165-M:1751) depreminde yıkılmıştır. Aradan bir asır geçdikden sonra, yakınıdaki Hacı Mercimek mescidi minaresinin cemaat-ı İslamiye tarafından yıktırılmasına karar alınmış olup Şerefesi bu Cami'e hediye edilmiş olduğundan bunun minaresi (H:1298-M:1880) senesinde yeniden yapılmıştır.

85- ABDURRAHMAN MESCİDİ:

Abdurrahman mahallesinde Abdurrahman Câmii sokağında onuncu numaradadır.

Yapdıran, kimliği kadılar sırasında yazılı olan Seyid Ali oğlu Abdurrahandır.

Mescid, (H:957-M:1550) yılında yaptırılmış olup Çatısı ahşapdandır ve bir minaresi vardır.

(H:1165-M:1751) depreminde harap olduğu için Vakfının nâzırı olan Şeyh-ül İslam Seyid Murtaza Efendi tarafından tamir ettirilip kapısı üstündeki mermer levhada şu metin yazılıdır. (H:1166-M:1752)

ABDURRAHMAN MESCİDİ TARİHİ

Sadr-ı Rûm merhum Fâzıl Abdurrahman benam
Kılmış idi bu mubârek mescidi muhkem bina
Zelzele mesned olunca bu ibadetgâh dahi
Ser be hâk-i secde olup ref'ini etti reca
Nâzım-ı vakf-i Şerif Şeyh-ül islam-ı enam
Mazhar-ı tevfik-i Hak Yâni ki seyit Murteza
Emri ile bir sad iftikâr-ı mal vakf ile
Bir bina yapdı ki hakka etdi tahsil-i rıza
Şes cihâtı hub olup tarihe imdat eyledi
Oldu tâmir ile nev bu mescid-i ahsen bina H:1166-M:1753

86- FANFAN MESCİDİ:

Muradiye mahallesinde Ağa Hamamı sokağında yirmi beşinci numaradadır.

Fanfan Hasan Ağa tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdandır ve haraba yüz tutmuşdur.

Yapdıran kişi, burnundan konuştuğu için bu ad ile ünlenmiştir.

87- DAĞDEVİREN MESCİDİ:

Hadım Firuz mahallesinde, Kışla Meydanı caddesinde Dağdeviren Zâde Mehmet Ağa tarafından yapdırılan mescit bir numaradadır. Zamanla harab olup arsa haline dönmüştür.

Yaptıranın kimliği bostancı başılar sırasındadır.

88- ZEHR-İ MAR MESCİDİ:

Taş Odalar mahallesinde Zehr-i Mar Câmii sokağında on sekizinci numaradadır.

Ahmet oğlu Zehr-i Mar Mehmet Bey tarafından (H:950-M:1548) yaptırılmış olan câmidir ki, çatısı ahşahdan olup bir minaresi vardır.

Yaptıranın, donanma serdarı olup (H:950-M:1543) tarihinde vefat ettiği Sicil-li Osmani'de yazılıdır.

Şeyh-ül İslam Ali Efendi ve Menteş Zâde Abdurrahim Efendi bu mescit alanında gömülüdür.

Yine, kadılardan Kefevi Hüseyin Efendi de ayni yerde gömülüdür. Kimlikleri, yerlerinde yazılıdır.

89- ÜSKÜFCÜ MESCİDİ:

Üsküfçü Hızır mahallesinde Eski Tophane caddesinde birinci numaradadır.

Üsküfçü esnafından Hızır adlı kişi tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdandır ve bir minaresi vardır. Dinlence câmii de derler.

İslam cemaatı tarafından yıktırılan Zen-i Fîruz mescidinin kapısının söğe taşları bu mescide hediye edilmişdir.

90- YÂKUP KİLÂRİ MESCİDİ:

Yâkup Kila'ri mahallesinde Sarıca Paşa caddesinde beşinci numaradadır.

Çatısı ahşapdandır (H:1305-M:1887) tarihinde tâmir edilmişdir.

91- KEBE YAPICI MESCİDİ:

Kebe Yapıcı mahallesinde, Kadirihane caddesinde Kebe yapıcı tarafından yapdırılan mescitdir ki, hâlen arsadır.

Alan içindeki okul da yıkılmış olduğundan, Vâli Ka'dri paşanın öncülüğü ile İslam cemaatı tarafından yaptırıldığı için Kadriye okulu olarak adlandırılmış olduğu yerinde anlatılmıştır.

Kebe yapıcı, secaadeci başı imiş.

92- PAPAZOĞLU ALİ EFENDİ MESCİDİ:

Turgut Bazirgân mahallesinde Dehâni Hurşid Efendi sokağında on beşinci numaradadır.

Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

Aslında zâviye olarak yapılmışdır. Zamanla çatısı yıkılıp dört divar ve bir minaresi kalmışdır.

Bu durumu ben gördüm Sonradan onlar da yıkılıp arsa kalmışdı.

(H:1309-M:1891) senesinde ikinci ordu nakliye taburu binbaşısı Reşit Bey tarafından çatısı ahşap olarak yapılmış. Gereğinde harcanmak için bitişiğine bir de kahvehane yapılmışdır.

93- ŞAH MEHMET MESCİDİ:

Yancıkçı Şahin mahallesinde İstanbul Yolu caddesinde elli sekizinci numaradadır.

Çatısı ahşapdandır.

Ayşekadın hanı bitişiğindedir. (H:994-M:1585) tarihinde vefat eden Şah Mehmet, Bağdatlı Hamdi Efendi kabristanında gömülüdür. Mezar taşında farîsi tarih yazılıdır.

94- YANCIKÇI ŞÂHİN MESCİDİ:

Yancıkçı Şahin mahallesinde Tüfenkçi Mehmet Ağa sokağında on dokuzuncu numaradadır.

Yancıkçı Şahin Ali Ağa tarafından yaptırılmıştır. Çatısı Çoktanberi yıkılmış olup yalnız bir minaresi vardır.

Yancıkçı sözünün heybeci esnafından demek olduğu Hançeri adlı Lûgatta görüldü.

95- YANCIKÇI ŞÂHİN MESCİDİ:

Karaca Bevvap mahallesinde Kanlı Pınar sokağında sekizinci numaradadır. Çatısı ahşapdan ise de, yıkılmışdır.

96- SABÛNİ MESCİDİ:

Sabuni mahallesinde Sabuni camii sokağında altıncı numaradadır.

Sabuncu esnafından Hacı Ali adlı kişi tarafından yaptırılmışdır. Çatısı kubbe olup bir minaresi vardır.

97- KAZASKER DÂVUD EFENDİ MESCİDİ:

Kıncı Fîruz mahallesinde, Vavlı Câmii sokağında dördüncü numaradadır. Vavlı câmii adıyla ünlenmişdir.

Nedeni de, son cemaat yeri divarına büyük boyda bir vav (9) harfi yazılmış olmasıdır.

Esmar-ul Tevârih'de Dâvud Efendi adında bir kazasker görülememişdir. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

98- SOFU İLYAS MESCİDİ:

Sofu İlyas mahallesinde Menzil Ahır caddesinde üçüncü numaradadır. Çatısı ahşapdandır.

99- KİREMİTÇİ HACI HALİL MESCİDİ:

Kiremitçi Hacı Halil mahallesinde Kiremitçi Hacı Halil Câmii sokağında onuncu numaradadır. Çatısı ahşapdandır.

100- SIKÇA MURAT MESCİDİ:

Sıkça Murat mahallesinde Paşa Kapısı caddesinde altmış dokuzuncu numarada olup çatısı ahşapdandır.

101- KIZIL MİNARE MESCİDİ:

Kızılminare mahallesinde Kızılminare Mescidi sokağında Zaganos subaşı tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdandır ve bir minaresi vardır.

Zamanla harab olduğu için (H:1306-M:1890) senesinde Jandarma Subayları tarafından yardım toplanarak yeniden ahşap olarak yaptırılmışdır.

İlk yaptıran Zaganos Subaşı, mescit alanında gömülüdür. Adına Kızıl minare mescidi denir.

102- KÂTİP CÛ (CEV) MESCİDİ:

Kâtip cû (cev) mahallesinde Kâtip cû (cev) Câmii sokağında birinci numarada olup çatısı ahşapdandır.

103- ALTUNİ MESCİDİ:

Altûni mahallesinde, Altûni sokağında ikinci numaradadır. Çatısı ahşapdandır.

104- ARPACI HAMZA MESCİDİ:

Arpacı Hacı Hamza mahallesinde, Süpürgeciler caddesinde elli yedinci numaradadır. Çatısı ahşapdandır. Vakıflar muhasebe defterinde, arpacı Hamza üzerine kayıtIdır.

105- SİVRİ HİSÂRİ MESCİDİ:

Zincirli Kuyu mahallesinde Alaca çeşme sokağında otuz yedinci numaradadır. Vakıflar muhasebe defterine göre Sivri hisâri mescidi denir ki, çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

106- ALİ KUŞİ (KUŞÇU) MESCİDİ:

Ali Kuş mahallesinde Ali Kuşi camii sokağında elli altıncı numaradadır. Kabristanlık içinde kaldığı için senelerden beri arsa halindedir.

Bu mescidi, Fatih dönemi bilginlerinden olup (H:879-M:1474) yılı Şâbanının sekizinci 18 Aralık Pazar gününde vefat etmiş olan Alaaddin Ali Kuşçu tarafından yaptırılmış olması veya onun adına başka biri tarafından yaptırılmış olması zannolunur.

107- GAZAZ SALİH MESCİDİ:

Gazaz Salih mahallesinde Güllapcılar caddesinde üçüncü numaradadır.

Gazaz esnafından Salih adında biri tarafından yaptırılmış olan mescidin çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır.

108- ZEN-İ FİRUZ MESCİDİ:

Zen-i Fîruz mahallesinde Zen-i Fîruz Câmii sokağında sekizinci numaradadır.

Kaleiçinde Firuz Ağa camiini yapdıran Firuz Ağanın hanımı Mihr-i Nigâr hatun tarafından çatısı ahşapdan olarak yaptırılmışdır.

Muntazam bir minaresi var idi. (H:869-M:1464) yılında vefat eden Mihri Nigâr hatun zindan altında Tatar hanı kabristanında kocası Firuz Ağanın kabri yanında gömülüdür.

(H:1294-M:1877) istilasında çatısı yıkıldığı için minaresi de sonradan İslam cemaatı tarafından yıktırılarak kalıntıları satılmıştır. Kapısındaki söğe taşları ile üstündeki tarih taşı Kıyak da üsküfçü Hızır mescidine taşınmıştır. Tarih taşındaki ibare:

TARİH KİTABESİ

Men bena-ullah mesciden Firuz ağa
Mihr-i Nigâr hatun fi târih ıhda
ve isneyn ve semanımae

109- KÜLAHDUZ ALİ BEY MESCİDİ:

Külahduz mahallesinde Uzun Kaldırım caddesinde elli dokuzuncu numaradadır. Zamanla

yıkılmış olduğundan arsası Ayşekadın hanı arkasındaki askeri sefer hanı ile birleşdirilmişdir.

110- FAZLULLAH PAŞA MESCİDİ:

Da'r-üs Siyâde mahallesinde Da'r-üs Siyâde Câmii sokağında beşinci numaradadır. Tabib-i sultâni Fazlullah paşa tarafından yapdırılmışdır. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi ve alanında imareti vardır. Yaptıranı Fazlullah paşa mescit alanında gömülü olup kimliği, mescidi yerinde yazılmışdır.

Esrar-ül Nokta adlı kitabın yazarı ve Şeyh-ül Ehber Muhiddin-i Arâbi'nin Füsus adlı kitabının yorumlayıcısı ünlü Tanrı bilimcisi Şeyh Emir Ali ile Tevkii Mustafa paşa bu mescidin mihrabı önünde gömülüdür.

Kimlikleri yerlerinde yazılıdır. Burada daha birçok ünlü kişiler gömülü ise de, (H:1295-M:1877) istilasında imaretin yıktırıldığı sırada bu taşlar da kırılmış olduğu için pek çoklarının mevcut olan kabirlerinden kimlikleri anlaşılamamıştır. Bunun için Da'r-üs Siyâde denmiştir.

111- ŞEHABEDDİN PAŞA MESCİDİ:

Kavaklı mahallesinde Tabutlu Câmii sokağında beşinci numaradadır. Çatısı ahşapdandır. Yapdıran, saraçhane köprüsünün ilk yapdırıcısı olan hadım Şehabeddin paşa ise de, mescit, Kavaklı mescit adıyla tanınmışdır.

112- ESKİCİ HAMZA MESCİDİ:

Eskici Hamza mahallesinde Abdullah Hamamı sokağında altıncı numaradadır. Çatısı ahşapdandır.

113-SADIK BABA MESCİDİ:

Hacı Mercimek mahallesinde Unvaplı Câmii sokağında onuncu numaradadır. Çatısı ahşapdandır. Zaviye olmak üzre yaptırılmış olup unvaplı camii olarak ünlenmişdir.

(H:1261-M:1845) senesinde nehirlerin örneği görülmemiş şekilde taşması sırasında yıkıldığını ben biliyorum.

Yapdıran Sadık Baba, camii kabristanında gömülüdür. Bitişiğindeki, yâni kapısına bitişik büyük çeşmenin su deposunu mirliva Hakkı paşa yıktırıp kalıntısını Gazi Hoca mahallesinde Ağaç Pazarı caddesinde yüz elli altıncı numaradaki İsmihan Sultan camii minaresinde kullandırtmışdır.

114- SEYFULLAH MESCİDİ:

Hacı Hallaç mahallesinde Süleymaniye Küçükpazarı caddesinde on beşinci numaradadır. Çatısı ahşap olup bir minaresi ve alanında bir medresesi vardır.

115- İBN-İ ARAP MESCİDİ:

İbn-i Arap mahallesinde İbn-i Arap Câmii sokağında on altıncı numaradadır. İbn-i Arap tarafından yaptırılmış olup çatısı ahşapdan ve bir minareli idi.

İstilada harap oldu ise de, II. Abdülhamit'in buyruğu ile çatısı yeniden yaptırılmış ve (H:1309-M:1891) senesinde tamamlanmıştır.

116- ATTAR HACI HALİL MESCİDİ:

Attar Hacı Halil mahallesinde Germe Kapı caddesinde altmış üçüncü numaradadır. Attar Abdullah oğlu Hacı Halil tarafından (H:860-M:1455) tarihinden yaptırılan mescidin çatısı

ahşapdan olup üstü kurşun kaplı ve bir minarelidir. Sonradan kurşun üstüne kiremit döşenmiş, böylece altı kurşun, üstü kiremit olarak ünlenmişdir. (H:1293-H:1876) tarihinde kurşunlarının Belediye tarafından alındığı söylenmektedir. Halen harab olup kapalıdır. Kapısı üstünde şu ibare yazılıdır.

ATTAR HACI HALİL

Bena hâz-el mescid-il mubârek Hacı Halil bin
Abdullah tâbiben en rızaullah sene sittin semânemie

117- DEBBAĞ HACI HALİL MESCİDİ:

Debbağ Hacı Halil mahallesinde Debağhâne caddesindedir. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır. Çatısı zamanla harab olduğundan Edirne eski bostancı başısı Dağdeviren oğlu Mehmet Ağa Zâde Abdulkadir Bey tarafından (H:1236-M:1820) tarinde çatısının yeniden yaptırıldığı kapısı üstündeki mermere yazılı düzensiz tarih şu şekilde belirtiyor.

DEBBAĞ HACI HALİL MESCİDİ KİTABESİ

Sâhib-ül hayrat debbağ Hacı Halil merhumun
Câmii vîrânı harab olmuş iken bir nice âm
Edirne bostancıbaşı zâde-i pâkizesi
Mîr Abdulkâdır ol sayi'i hayrattır müdâm
Yek nazarla etti ihyasına sarf-ı himmeti
Kıldı tecdîden bina bu camii ol nik-ü nâm
Mâşaallah bir ibâdetgâh-ı râna oldu kim
İnşaallah ola hayratı kabûl rûz-i Kıyâm
Nâşîr-i lûtf-u inâyet sâi'i ihyâ'ı din
Böyle zatlar mesnedinde feyizyâb ola müdâm
Çıkdı bir târih Asım yazdı dai'i kadim
Bârekallah oldu temam mu'idi âli makâm

118- ŞİKEMİ MEHMED EFENDİ MESCİDİ:

Orta Çukur mahallesinde Katip Câmii sokağında yirmi dokuzuncu numaradadır. Muradiye camii katibi Şikemî Mehmofmut Efendi tarafından yapdırılmışdır.

Ahşapdan olan çatısı zamanla harap olduğundan halen arsa durumundadır. Yapdıran, mescit alanındaki özel türbede gömülü olup mezar taşında şu yazı vardır:

MEZAR TAŞI KİTABESİ

Bakmayan çeşm-i basiretle mezarım taşına
Anlamaz hâlim benim tâ gelmeyince bâşına
Böyledir ba bed esince sarsar-ı tend-i ecel
Doldurur hâki cihanın dîde-i hun yaşına
Gitti hayfâ kim hatib-i câmi-i sultan Murat
Hüsn-ü hulk-u tab'ile erdikde yetmiş yaşına

119- KARACA AHMET MESCİDİ:

Eski Arabacı Ahmet, hâlen Karaca Ahmet mahallesinde Karaca Ahmet Mescidi sokağında yirmi dördüncü numaradadır. Vakıflar muhasebat defterinde bildirildiğine göre zeyrek Zâde

Ahmet Efendi mescididir ki, Karaca Ahmet mescidi olarak tanınmıştır.

120- NOKTACI ZÂDE MESCİDİ:

Mumhane mahallesinde Noktacı Zâde câmii sokağında on dördüncü numaradadır. Harap durumda olup bir minaresi vardır.

121- KARABULUT MESCİDİ:

Karabulut mahallesinde Karabulut camii sokağında onuncu numaradadır. Karabulut İbrahim Bey tarafından yapdırılmış olan mescid harap durumda olup bir minaresi vardır.

122- DERVİŞ ÂBİ MESCİDİ:

Derviş Abi mahallesinde Musalla Bakkalı sokağında olup çatısı ahşapdandır. On üçüncü numaradadır.

123- MİHALKOÇ MESCİDİ:

Mihalkoç mahallesinde Sultan Bayezid caddesinde beşinci numarada olup hâlen arsadır.

Yapdıran, Sultan Bayezid komutanlarından Malkoç Beydir. Sivas Vâlisi olmuş, (H:804-M:1402) tarihinde Timur muharebesinde esir olup, kurtuluşundan sonra vefat etmişdir.

124- HACI KILAĞUZ MESCİDİ:

Hacı Kılağuz mahallesinde Parmaklı Câmi sokağında otuz üçüncü numaradadır ki halk arasında parmaklı camii olarak söylenir. Çatısı ahşapdan olup bir minarelidir ve çatısı harapdır.

125- EMİR MESCİDİ:

Emir Mescidi mahallesinde Yıldırım caddesinde on altıncı numarada olup Emir Hüseyin adında bir kişi tarafından yaptırılmışdır. Çatısı ahşapdan ve bir minaresi vardır.

126- TAŞCI KASIM MESCİDİ:

Arpacı Hamza mahallesinde Süpürgeciler caddesinde yüz altıncı numaradadır. Taşcı esnafından Kasım adında biri tarafından yaptırılmıştır. Zamanla yıkılmış olup arsa halindedir.

127- BEYCE MESCİDİ:

Beyce mahallesinde Beylerbeyi Fırını sokağında birinci numaradadır. Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır. (H:1103-M:1691) tarihinde defterdar Hacı Yusuf Efendi tarafından tamir edildiğinde Ferhenk sâhibi Şuuri bu tarihi söylemiştir.

BEYCE MESCİDİ TAMİRİ İÇİN TARİH (ŞUURİ)

Sâhib-i lutf-u kerem Yusuf efendi kim anın
Tâ ezel tab'ın Huda lûtf üzre takdir eyledi
Münhedim olmuŞ iken bu mâbedin her cânibi
Niyet-i hâlis ile bir hüsn-i tedbir eyledi
Yâni himmet eyleyip kıldı imaret hâliya
Kesb-i tahsil-i sevaba sâyu tevkir eyledi
Sâhib-i hayri sual etti Şu'urî hâtife
Bir nida erişdi ol dem hüsn-ü tâbir eyledi
Dedi târihini olur Yusuf efendi sa'yedüp
Bu mahalde mescidi mâliyle tâmir eyledi

128- MUYTAPLAR MESCİDİ:

Çarşıda Muytablar başında iki Kapılı Han caddesinde yüz altıncı numaradadır.

Yapdıran Hacı Mehmet Ağadır. Zaman içinde yıkılıp arsa haline dönüşmüşdür.

129- HAMİT BEY MESCİDİ:

Çarşıda Tavukçular Hanı yakınında İki Kapılı Han caddesinde yüz altıncı numaradadır.

İgne Fakih ve Hamid Bey mescidinin çatısı ahşapdandır.

130- TARAKÇILAR MESCİDİ:

Eskiden Tarakçılar mahallesinde, hâlen çarşıda yedi yol ağzında Yediyol Ağzı caddesinde doksanıncı numaradadır. Tarakçı esnafından Abdullah Efendi tarafından yaptırılmış olan mescidin bir kubbesi vardır.

Eskiden mahalle iken sonradan çarşıya dönüşmüştür. (H:1314-M:1898) de tamir edilmiştir.

131- AKPINARLI OĞLU MESCİDİ:

Küçük Arasta'da Sultan Selim caddesinde yetmiş yedinci numaradadır.

Akpınarlı oğlu hanın da cadde üzerindeki dükkanların havasında idi. Adı geçen hanın sonradan yapılması sırasında mahvolmuştur.

132- ARABACILAR MESCİDİ:

Zindan altında Germe Kapı caddesinde on üçüncü numaradadır.

Arabacı esnafı tarafından Tatar han kabristanına bitişik kahvehanenin havasında yaptırılan mescidin çatısı ahşapdır.

133- SAÇLI ALİ MESCİDİ:

Eskiden Saçlı Ali mahallesinde, halen Mihal köprüsü yanında olan ve hükümet tarafından satın alınıp yıktırılan su değirmenleri yakınında orta parça denilen arazinin ortasında yirmi ikinci numaradadır.

Mahallesi dağılıp yok olmuş ve çatısı yıkılmış ise de, temelinin izleri mevcuttur.

134- KARACA HACI HALİL MESCİDİ:

Önceleri Karaca Hacı Halil, Şimdi Ayaİstirati mahallesinde Keçeciler kapısı caddesinde, kırk dokuzuncu numaradadır.

Çatısı kubbe ise de, yıkılıp iki divarı kalmıştır. Kaleiçinde Keçeciler kapısı içinde olup alanı kabristandır.

135- KÂHTALU MESCİDİ:

Önceleri Kâhtalı, hâlen Ayaistirati mahallesinde sıvacı oğlu sokağında on ikinci numaradadır.

Manyas kapısı içinde olup çatısı kubbe ve bir minaresi var ise de, zaman ile harab olup hâlen divar ile çevrili haldedir.

136- KÖHNE KADI MESCİDİ:

Önceleri köhne kadı, hâlen Aya Nikola mahallesinde Kaleiçinde dibek sokağında on altıncı numaradadır.

Köhne kadı adıyla ünlü Mehmet Efendi tarafından yapdırılmış olup hâlen arsadır.

137- KÜÇÜK ESKİ CAMİ:

Tahtakale'de Küçük Eski Câmi sokağında numaradadır. Küçük Ayasofya kilisesi olduğu halde, fetihten sonra I. Murad buyruğuyla mescide çevrilmiş ise de (H:1165-M:1751) depreminde yıkılmıştır.

138- MEHMED AĞA MESCİDİ:

Mehmed Ağa mahallesinde Mehmet Ağa Câmii sokağında on dördüncü numarada bulunan mescid arsa durumundadır.

139- MESCİD:

Cafer Ağa mahallesinde Beylerbeyi caddesinde yirmi dördüncü numaradadır.

Ekmekçi fırını ile birleşiktir. Çatısı ahşapdandır.

140- VİRAN CAMİ MESCİDİ:

Kazaz Salih mahallesinde Viran Câmii sokağında on üç numaradadır.

Çatısı ahşapdan olup bir minaresi vardır. (H:1165-M:1751) depreminde minaresinin Şerefesinden yukarı kısmının etkilenip yerinden oynadığı görülmektedir.

Önceleri zaviye olmak üzre yaptırılmışdır. Çatısı (H:1263-M:1846) senesinde yıkılmış olup bir minaresi durmaktadır. Uzun yıllar harab halde kaldığı için Viran câmii adı verilmişdir.

141- MESCİD-İ ŞERİF:

Meydan mahallesinde Arnavut Bayırı sokağında on altıncı numaradadır.

142- MESCİD-İ ŞERİF:

Bezirci Hatun mahallesinde Medrese sokağında otuz yedinci numaradadır.

143- MESCİD-İ ŞERİF:

Yıldırım Bayezid mahallesinde imaret caddesinde on beşinci numaradadır.

144- MESCİD-İ ŞERİF:

Kum mahallesinde Câmii Şerif sokağında yirminci numaradadır.

145- MESCİD-İ ŞERİF:

Bat pazarında çilingirler caddesinde yirmi ikinci numaradadır. Çatısı ahşapdandır.

146- GENDİMKÛB MESCİDİ:

Gendimkûb (Buğday dövücü) mescidi Tahmis de Saraçlar Câmii sokağında beşinci numaradadır.

Büyük yangında yıkılmış olup arsa halindedir.

147- MESCİD-İ ŞERİF:

Kaleiçinde Keçeciler Kapısı caddesinde otuz dokuzuncu numaradadır. Bitişiğinde fırın vardır. Arsa halindedir.

148- MESCİD-İ ŞERİF:

Kaleiçinde önceleri Kemer avlu, Şimdi Aya Nikola mahallesinde Kemer avlu odaları sokağında sekizinci numarada olup halen arsadır.

149- MESCİD-İ ŞERİF:

Kaleiçinde Panaiye mahallesinde Balıkpazarı caddesinde elli bir numarada olup halen arsadır.

150- MESCİD-İ ŞERİF:

Kaleiçinde Panaiye mahallesinde Keçeciler kapısı caddesinde on birinci numarada olup divarla çevrili arsadır.

151- . . .

Kaleiçinde, Kale Kapısı Fırını sokağında on birinci numarada, yani bayırbaşı denilen sokak üzerinde bulunan tekge ve çeşme ile beraberdir.

Tahrir kalemi defterinde "tekge ve çeşme ile beraber" Şeklinde kayıtlıdır.

Ermeni toplumunda Bantik oğlu Ohonnesin dokuz numaralı evi ile bitişiğindeki on bir numaralı çeşme arasında yapılmışdır.

Zaman geçişi içinde yıkılıp arsa tarafından çeşme ile beraber evlerine katılmasına çalışılmaktadır.

Evin, (H:1251-M:1835) senesi cemadıl ûla tarihli ve Yusuf Ağa Zâde Mevlâna Mehmet Mümir Efendi mührü ile mühürlemiş sahiplik belgesi veya Şer'i mahkemedeki kayıt gereğince dört tarafı ve temiz suyu araştırılır ve soruşturulur ise işin esası meydana çıkar.

152- TOPÇU KIŞLASI CAMİİ:

Saray ovasında Topçu Kışlası içinde Sultan II. Abdülhamit'in buyruğu ile (H:1307-M:1889) tarihinde yaptırılmışdır ki, tamamlanmasına Halid Efendi Şu tarihi söylemiştir.

Tarih, Vakıflar kalemi kayıtlarından alınmışdır.

TOPÇU KIŞLASI CAMİİ İÇİN HALİD EFENDİNİN SÖYLEDİĞİ TARİH

İmam-ı câmi-i izz-ü şeref Abdülhamit han'ın
Safvet-i leşker-i adliyle âlem serteser doldu
Hatib-i minber-i ihsânıdır âsâr-ı hayratı
Furug-u şevketiyle mahfel-i millet Ziya buldu
Bu târihe verir bedr-i felek câize Hâlit
Cünd-ullaha bu mâbed ve mehter bir mutâf oldu

153- ALAGÖZ MEHMET EFENDİ MESCİDİ:

Kaleiçinde Alagöz Mehmet Efendi okul ve beraberinde câmii olarak yapılmışdır.

Yapdıran, defter emîni olup Bosna defterdarlığı verilerek İstanbul'dan uzaklaştırılıp Edirne'ye geldiğinde bostancı Hoca Sinan paşa (H:1067-M:1656) tarihinde ölümüne sebep olmuşdur.

154- BAZİRGÂN BALİ CAMİİ:

Kaleiçinde Bazırgâm Bâli mahallesinde okulla beraber câmidir ki, hâlen yıkılmıştır.

155- TAKYECİ KARA BÂLİ CAMİİ:

Kaleiçinde Takyeci Karabali mahallesinde mektep ile beraber idi. Hâlen yıkılmışdır.

156- HACI PERVANE CAMİİ:

Kaleiçindeki Hacı pervane camii hâlen yıkılmışdır.

157- EBÜL FAZL MEHMET EFENDİ CAMİİ:

Kaleiçinde Ebül Fazl Mehmet Efendinin yaptırmış olduğu okul ve camiidir ki, hâlen yıkılmışdır. Yapdıran, Kazasker İdris-i Bitlisi'nin oğlu baş defterdar Ebül Fazl Mehmet Efendidir. İstanbul'da tophane yokuşundaki camiinde gömülüdür.

158- DİVANE SİNAN CAMİİ:

Kaleiçinde okulla beraber olan camiidir ki yıkılmıştır.

159- DENİZLİ ZÂDE CAMİİ:

Kaleiçinde Denizli Zâde Ahmet Efendi mescididir ki, yıkılmışdır.

160- İSA ZÂDE CAMİİ:

Kaleiçinde eskiden İsa Fakih ve Şimdi paşa Kaçamos mahallesindedir ki, hâlen yıkılmışdır.

Yapdıran, Edirne kadısı olup Kadılar sırasında yazılmışdır. Defterdar da olmuştur.

161- KADI ABDÜL VAHHAP CAMİİ:

Kaleiçinde olup hâlen yıkılmışdır.

Yapdıran, İzmir kadısı iken (H:930-M:1523) tarihinde vefat edip Edirne'de Sultan camii yakınında babası Şeyh-ül İslam Abdül Kerim Efendinin okulunda gömülüdür. Kimliği sultan II. Bayezid dönemi bilginleri sırasında yazılıdır. Abdülvahhap hayâlidir.

162- NAZIR SEYİT MEHMET EFENDİ CAMİİ:

Nâzır Seyid Mehmet Efendi camiidir ki yıkılmıştır.

163- MUSTAFA ÂTİF EFENDİ CAMİİ:

Kaleiçinde, Mustafa Âtıf Efendinin yaptırmış olduğu mektep ve câmii yıkılmıştır.

164- MUSTAFA ÂTIF EFENDİ CAMİİ:

Mustafa Atıf Efendinin okulla beraber câmiidir ki yıkılmışdır.